

Verslag internetconsultatie

Een ieder heeft van 22 november 2022 tot en met 9 januari 2023 zijn reactie op het ontwerp van dit besluit via www.internetconsultatie.nl kunnen geven. Het College voor de Rechten van de Mens en Stichting Reclassering Caribisch Nederland hebben gereageerd. Hieronder wordt op de ontvangen reacties ingegaan.

Stichting Reclassering Caribisch Nederland

Stichting Reclassering Caribisch Nederland (hierna: SRCN) vindt dat het voorliggend besluit een belangrijke stap is om de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling eenduidiger en overzichtelijker te maken. SRCN heeft geen adviezen ten aanzien van maatschappelijke ondersteuning. SRCN vraagt voor de volgende punten bijzondere aandacht.

SRCN vindt dat het van belang is om breder te kijken naar de belangrijkste oorzaken van huiselijk geweld en kindermishandeling en het beleid in te richten op het bestrijden van die specifieke oorzaken. SRCN geeft aan dat armoede een belangrijke risicofactor is voor huiselijk geweld en kindermishandeling en dat armoede en huiselijk geweld en kindermishandeling daarom in samenhang moeten worden bestreden. VWS erkent dat armoede een belangrijke risicofactor is voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarom steunt VWS het beleid van het Ministerie van SZW dat iedere inwoner van Nederland recht heeft op bestaanszekerheid: een voldoende en voorspelbaar inkomen waarmee in de minimale kosten van levensonderhoud kan worden voorzien. Armoede in Caribisch Nederland is een groot probleem. Voor Caribisch Nederland werkt het kabinet toe naar een sociaal minimum. Per 1 januari 2023 zijn het wettelijk minimumloon en de minimumuitkeringen in Caribisch Nederland verhoogd.¹ Over de andere maatregelen, zoals op het gebied van armoede- en schuldenbeleid, zie de Voortgangsrapportage ijkpunt sociaal minimum Caribisch Nederland 2022.²

Gelet op de armoedeproblematiek in Caribisch Nederland is SRCN van mening dat financiële uitbuiting expliciet dient te worden opgenomen in de begripsbepaling van huiselijk geweld in het besluit en niet alleen moet worden benoemd in de artikelsgewijze toelichting. Het expliciet benoemen in het besluit van deze vorm van armoede-gerelateerd geweld in huiselijke context helpt de burger en professionals nog meer om de in Caribisch Nederland veel voorkomende vorm van huiselijk geweld vroegtijdig te signaleren en bespreekbaar te maken. Met SRCN is VWS van mening dat het van belang is financiële uitbuiting vroegtijdig te signaleren en bespreekbaar te maken. Financiële uitbuiting betreft geestelijk geweld als bedoeld in de begripsbepaling van huiselijk geweld en wordt daarmee met dit besluit aangepakt. Er is bewust voor gekozen om financiële uitbuiting niet expliciet te benoemen, omdat anders het risico bestaat dat a contrario wordt geredeneerd dat een niet genoemde vorm van huiselijk geweld er niet onder valt. Bij de implementatie van de beschermingscode worden professionals getraind in het herkennen van signalen van financiële uitbuiting, zodat zij de hulp kunnen inzetten die nodig is in deze casussen. Ook zal aandacht besteed worden aan bijkomende oorzaken van huiselijk geweld, zoals armoede.

SRCN juicht het toe dat er in het besluit een verplichting wordt opgenomen tot het vaststellen van een beschermingscode voor onder andere SRCN. Een beschermingscode draagt bij aan kennisontwikkeling, waardoor professionals nog beter in staat worden gesteld om adequaat te handelen. Wel adviseert SRCN de in het besluit opgenomen volgorde van de organisaties waarvoor de verplichting tot het opstellen van een beschermingscode geldt, aan te passen. Voorgesteld wordt om de hulpverlenings- en zorgorganisaties eerst te noemen en daarna pas de organisaties in de justitiële keten, aangezien maatschappelijke ondersteuning in het besluit centraal staat. Dit voorstel is overgenomen.

Naar aanleiding van de opmerking in de nota van toelichting dat het AMHK voorlopig geen overkoepelende radarfunctie zal uitoefenen en dat gestructureerde dataverzameling over huiselijk geweld en kindermishandeling nog niet aan de orde is in Caribisch Nederland, vraagt SRCN aandacht voor een gedegen "aanpak gegevensuitwisseling", waardoor in de toekomst een overkoepelend beeld kan worden verkregen. Met SRCN vindt VWS een gestructureerde dataverzameling van belang voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Om die reden en om tegemoet te komen aan artikel 11, onderdeel a, van het Verdrag van Istanbul, wordt

¹ Kamerstukken II, 2022/23, 36200-XV, nr. 9.

² Kamerstukken II, 2022/23, 36200-IV, nr. 7.

in dit besluit de verstrekking van gegevens door het AMHK voor beleidsinformatie geregeld. Er zal nog onderzocht worden hoe het proces van de dataverzameling ingericht dient te worden. Tevens heeft VWS in oktober 2022 opdracht gegeven tot het uitvoeren van een 0-meting ten aanzien van de houding in de samenleving ten opzichte van huiselijk geweld en kindermishandeling. De uitkomsten moeten de openbare lichamen en VWS informatie geven voor verder beleid ten aanzien van huiselijk geweld.

College voor de Rechten van de Mens

Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) ziet het besluit als een belangrijke stap in de richting van de bekrachtiging van het Verdrag van Istanboel en het VN-Verdrag Handicap. Het College doet de algemene aanbeveling om zo snel mogelijk over te gaan tot volledige implementatie van de verdragen en niet te wachten totdat het beleid in overeenstemming is met de individuele verplichtingen die beschreven zijn in de verdragen. Daarnaast doet het College de algemene aanbeveling om de wijze waarop dit besluit bijdraagt aan de algemene verplichtingen en de grondbeginselen van de verdragen zichtbaarder tot uitdrukking te brengen in de toelichting. Naast de algemene aanbevelingen doet het College specifieke aanbevelingen ten aanzien van de verdragen. Hieronder wordt eerst ingegaan op de algemene aanbevelingen.

De regering vindt het van belang dat ook in Caribisch Nederland het beleid en de wet- en regelgeving zo spoedig mogelijk in overeenstemming worden gebracht met genoemde verdragen en dat deze verdragen zo spoedig mogelijk worden bekrachtigd. Anders dan het voorstel van het College, zal de regering voorafgaand aan de bekrachtiging van het Verdrag van Istanbul eerst de noodzakelijke uitvoeringswetgeving opstellen. Zoals toegelicht in de voortgangsbrief van 25 februari 2022 aan de Tweede Kamer over de bekrachtiging van het Verdrag van Istanboel³, betekent dit dat het bekrachtigen van dit verdrag op zijn vroegst in 2025 zal plaatsvinden. Ook ten aanzien van het VN-Verdrag Handicap werkt VWS op dit moment aan een duurzame aanpak. Hierover zal de Tweede kamer rond de zomer van 2023 geïnformeerd worden, waarbij tevens zal worden ingegaan op de wijze waarop er wordt toegewerkt naar de bekrachtiging van dit verdrag.

Op de aanbeveling van het College om de algemene verplichtingen en grondbeginselen van de verdragen duidelijker tot uitdrukking te laten komen in de toelichting, wordt hieronder per verdrag ingegaan. Tevens wordt per verdrag ingegaan op de specifieke aanbevelingen van het College.

Verdrag van Istanboel

Voor wat betreft het Verdrag van Istanboel verzoekt het College aandacht te besteden aan de hoofddoelstelling van het verdrag, namelijk het beschermen van vrouwen tegen alle vormen van geweld en het voorkomen, vervolgen en uitbannen van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Daarnaast wil het College de aandacht vestigen op de verplichting tot het voeren van een integraal beleid. Deze zou een veelheid aan maatregelen van verschillende actoren moeten inhouden, die gezamenlijk een holistische aanpak inhouden van alle vormen van geweld tegen vrouwen. Tot slot wijst het College op de verplichting om gendersensitief beleid te voeren.

Naar aanleiding van deze aanbevelingen is paragraaf 5.2 van het algemeen deel van de nota van toelichting aangevuld. Zo is onder andere bovengenoemde hoofddoelstelling van het verdrag beschreven, is aangegeven dat de openbare lichamen stappen zetten om gendersensitiviteit te bevorderen en is ingegaan op de verplichting tot het voeren van integraal beleid. Wat betreft het bevorderen van gendersensitiviteit heeft het openbaar lichaam Sint Eustatius in het najaar van 2022 een aantal activiteiten georganiseerd voor en door vrouwen over de aanpak van huiselijk geweld gericht tegen vrouwen. Met betrekking tot de verplichting tot het voeren van integraal beleid wordt onder andere gewezen op de door de ministeries van Justitie en Veiligheid, Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gefinancierde zorg- en veiligheidshuizen die een integrale aanpak bieden ten aanzien van huiselijk geweld en andere maatschappelijke problemen.

Het College beveelt aan ervoor te zorgen dat alle ketenpartners het verdrag tot uitgangspunt nemen, waar dat geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld betreft. Daarnaast beveelt het College aan een gendersensitieve benadering een onderdeel van de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te laten zijn. Bij de algemene aanbevelingen wordt met betrekking tot gendersensitief werken nog geadviseerd om in het beleid doelen op te nemen die gericht zijn op

³ Kamerstukken II 2021/22, 28345, nr. 256

bewustwording, zodat stakeholders zich realiseren dat gender een belangrijke rol speelt bij dit probleem.

Het Ministerie van VWS werkt met de openbare lichamen aan een duurzame aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling door middel van het uitvoeren van het Bestuursakkoord 2021-2024 met als doel het toewerken naar de bekrachtiging van het Verdrag van Istanboel. De opzet van het bestuursakkoord is breed en gericht op het realiseren van een volwaardige en duurzame aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De openbare lichamen besteden in hun bewustwordingscampagnes gericht aandacht aan geweld tegen vrouwen. De openbare lichamen St. Eustatius en Saba besteden ieder jaar rondom Internationale Vrouwendag extra aandacht aan geweld tegen vrouwen. Ook in het najaar worden er genderspecifieke bewustwordingscampagnes gemaakt met vrouwen over onder andere geweld tegen vrouwen in de vorm van educatie en bewustwording. Vanuit een breder beleid zijn er voor slachtoffers van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld op elk eiland ondersteuning en opvang beschikbaar. Wanneer het voor een slachtoffer niet veilig genoeg is om op het eiland te blijven, is de inter(ei)landelijke opvang een mogelijkheid. Het Ministerie van VWS ontwikkelt op dit moment een aanpak ten aanzien van gendergerelateerd geweld voor Europees Nederland en hierbij wordt direct gekeken hoe dit toepasbaar gemaakt kan worden voor Caribisch Nederland.

In het kader van het versterken van de samenwerking binnen het Koninkrijk der Nederlanden op het terrein van aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling organiseert en financiert VWS eens per twee jaar de werkconferentie No Mas, No More met als uitgangspunt het Verdrag van Istanboel. De volgende werkconferentie in oktober 2023 zal in het teken staan van seksuele opvoeding en aanverwante onderwerpen. De professionals worden onder andere geïnformeerd over genderspecifieke onderwerpen zoals tienermoeders, verkrachting in relaties en femicide (het doden van vrouwen en meisjes vanwege hun sekse waarbij de dader meestal de partner of ex-partner is). Daarnaast zal er aandacht worden besteed aan de implementatie van het Verdrag van Istanboel in de landen van het Koninkrijk en Caribisch Nederland. Bij deze No Mas, No More werkconferenties staat het delen van kennis en ervaring tussen de landen van het Koninkrijk centraal.

VN-Verdrag Handicap

Voor wat betreft het VN-verdrag Handicap verzoekt het College meer aandacht te besteden aan een aantal belangrijke grondbeginselen van het verdrag, namelijk participatie, toegankelijkheid en autonomie van en voor mensen met een beperking.

Het College beveelt ten eerste aan om in de toelichting aandacht te besteden aan de manier waarop mensen met een beperking en hun belangenorganisaties structureel en bij alle stappen van het ontwikkelen en implementeren van wetgeving en beleid dat hen raakt betrokken worden (artikel 4, derde lid, VN-Verdrag Handicap). In paragraaf 5.5 van het algemeen deel van de toelichting is toegelicht op welke wijze mensen met een beperking worden betrokken bij de implementatie van het onderhavige besluit. Ook bij de totstandkoming van het onderhavige besluit zijn mensen met een beperking en hun belangenorganisaties (in)direct betrokken. Er is indirect inspraak geweest, omdat het voorliggende besluit de uitgangspunten van de Wmo 2015 volgt. Bij de vormgeving van de Wmo 2015 heeft er op meerdere manieren afstemming plaatsgevonden met cliënten, gemeenten en het veld. Een directe mogelijkheid tot inspraak was er tijdens de internetconsultatie. Verder is er bij de vormgeving van dit besluit nauw overleg geweest met verschillende aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en de sociale teams van de openbare lichamen. Er worden op dit moment al verschillende vormen van ondersteuning aangeboden en dit aanbod is afgelopen jaren doorontwikkeld op basis van de behoeften van cliënten. Gezien de kleine schaal van de organisaties en de nauwe relaties en verbanden op de eilanden kennen zij hun cliënten goed. Bij de uitwerking van een duurzame aanpak voor de implementatie van het VN-Verdrag Handicap zal er extra aandacht zijn voor het borgen van de stem van de cliënt. Dit zal in brede zin bekeken worden, bijvoorbeeld door een vorm van een burgerparticipatie raad in te richten. Met dit besluit zal verder voor verschillende aanbieders van maatschappelijke ondersteuning ook het inrichten van een medezeggenschapsraad als kwaliteitseis gelden.

Tevens doet het College de aanbeveling om bij zowel de beleidsmakers als de inwoners van Caribisch Nederland bewustwording te creëren over de doelgroep van mensen met een beperking (artikel 8 VN-Verdrag Handicap). Dit kan onder andere worden bewerkstelligd door algemene maatregelen te nemen. Met algemene maatregelen kunnen beleidsdoelen worden gerealiseerd,

zoals het creëren van bewustwording. Dit is toegelicht in paragraaf 2.2.1 en 5.5 van het algemeen deel van de toelichting.

Tot slot doet het College de aanbeveling om ervoor te zorgen dat maatschappelijke ondersteuning toegankelijk is voor mensen met een beperking en dat hun autonomie wordt gewaarborgd (artikel 3, onder a en f, van het VN-Verdrag Handicap). Middels algemene maatregelen is het mogelijk om voorzieningen en openbare ruimtes toegankelijk te maken, zodat mensen met een beperking volwaardig deel kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer. De autonomie van de cliënt wordt ook tijdens (de aanvraag tot) maatschappelijke ondersteuning geborgd. Na een melding van een behoefte aan maatschappelijke ondersteuning gaat het bestuurscollege tijdens het onderzoek met de cliënt in gesprek over diens ondersteuningsbehoefte. Tevens is het bestuurscollege gehouden de uitkomsten van het onderzoek met de cliënt mondeling door te spreken. Dit stelt de cliënt in de gelegenheid om op het advies te reageren en uiteindelijk zelf de keuze te maken om een aanvraag te doen voor een maatwerkvoorziening. Ook dit is verduidelijkt in paragraaf 2.5.2 en 5.5 van het algemeen deel van de toelichting.